

Boekbesprekingen

Fluoridetandpasta in Nepal

Een van de interessante aspecten van dit proefschrift is dat het beschreven onderzoek naast wetenschappelijke verdienste ook een enorme maatschappelijke uitwerking heeft gehad op de gezondheidszorg in Nepal. Het proefschrift geeft de lezer een inkijk in de problemen van de tandheelkundige gezondheidszorg van Nepal, die veralgemeniseerd kunnen worden naar vele andere ontwikkelingslanden.

Grote problemen zijn kosten en beschikbaarheid. De auteur berekende dat een arm gezin in een ontwikkelingsland als Zambia bijna 11 dagen moet werken om de jaarlijks benodigde hoeveelheid tandpasta te kunnen bekostigen, terwijl dit in Engeland slechts 0,03 dag is. Verder berekende de auteur dat ontwikkelingslanden onvoldoende geld beschikbaar kunnen stellen voor curatieve tandheelkundige zorg, zodat intensivering van goedkope preventieve zorg de enige optie is.

In Nepal was bij aanvang van dit onderzoek nauwelijks fluoridetandpasta beschikbaar, bovendien werd het niet door de lokale industrie vervaardigd. De auteur stelde zich ten doel dit probleem op te lossen. Het proefschrift beschrijft en verantwoordt het proces hoe vanuit een particulier initiatief alle betrokken partijen ervan overtuigd kunnen worden dat introductie van fluoridetandpasta noodzakelijk is en hoe deze introductie daadwerkelijk tot stand kwam. Het proefschrift evalueert verschillende effecten van deze interventie: uiteraard het effect op de gebitsgezondheid, maar ook werden de kosten versus gezondheidswinst berekend en vergeleken met andere meer curatief gerichte oplossingen voor de tandheelkundig problematiek in Nepal. Daarnaast werd onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de fluoride-tandpasta's. Tot slot evalueerde de auteur het effect van een eenmalige applicatie van zilverdiaminefluoride om geëxposeerd dentine te beschermen en om nieuwe cariës te voorkomen. Voor het eerste bleek de applicatie wel effectief, voor het tweede niet.

C. van Loveren, Utrecht

R. Yee

Healthy choices, healthy smiles: appropriate and affordable fluorides in Nepal

Nijmegen: Radboud Universiteit van Nijmegen, 2008

218 bl., ISBN 978 981 08 1523 3. Academisch proefschrift

Myo-epitheliale speekselklier tumoren

Speekselklier tumoren vormen een relatief zeldzame, zeer heterogene groep hoofd-halstumoren die zowel klinisch als histopathologisch voor een diagnostische uitdaging kunnen zorgen. De huidige klinisch-pathologische parameters die worden gebruikt voor de diagnostiek en de prognostiek blijken niet toereikend. Er wordt daarom gezocht naar markers op eiwit- en chromosomaal niveau.

In dit proefschrift is gezocht naar dit soort markers in speekselklier tumoren met myo-epitheliale differentiatie, te weten adenoïd cysteuze carcinomen, goed- en kwaadaardige myo-epitheliomen en het carcinosaroom. Myo-epitheliale cellen zijn gelokaliseerd rond de acini en ducti en zijn contractiel. Zij hebben van nature tumorsup-

pressoreigenschappen, induceren epitheliale morfogenese en differentiatie, en zorgen voor inhibitie van celinvasie en angiogenese. Adenoïd cysteuze carcinomen blijken een groot aantal genomische afwijkingen te vertonen, vooral toename ('gains') in delen van het DNA waarbij het aantal afwijkingen een relatie heeft met de overleving. De agressieve tumoren hebben deze toename vooral op plaatsen van groeifactoren. Daarnaast is de expressie van een aantal eiwitten (p16INK4a, E2F1, CyclineD1, p53, ki-67) onderzocht. De expressie van deze eiwitten blijkt verhoogd in tumoren in vergelijking met normaal speekselklierweefsel, waarbij tevens correlaties werden aangetroffen met een slechte prognose en het optreden van metastasen. Myo-epitheliomen hebben daarentegen een beperkt aantal genomische afwijkingen, waarbij bij clusteranalyse echter wel verschillen zijn aangetroffen tussen goedaardige en kwaadaardige varianten. Ook hier werd naar de expressie van bovengenoemde eiwitten gekeken. Er werd een verhoogde expressie van de Rb-p16 pathway genen gezien in de goedaardige tumoren, en een overexpressie van p53 in de kwaadaardige tumoren. Recidieven van goedaardige tumoren tonen een vergelijkbaar profiel met de kwaadaardige varianten. In de carcinosarcomen blijkt in zowel de epitheliale als de mesenchymale component een groot aantal afwijkingen aanwezig dat voor 75% overlap heeft, hetgeen duidt op een monoclonale oorsprong. Al met al een goed beschreven en fraai vorm gegeven onderzoek van een groep relatief zeldzame tumoren.

J.E. van der Wal, Groningen

H. Vékony

Salivary gland tumors with myoepithelial differentiation: immunoprofiling and genomic analysis

Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam, 2008

160 bl., geïll. ISBN 978 90 9023616 2. Academisch proefschrift

Het Herbst-scharnier

Voor de correctie van Angle Klasse II-afwijkingen is een scala aan functionele apparatuur beschikbaar. De laatste jaren wint het Herbst-scharnier sterk aan populariteit. Het apparaat is eind jaren '70 van de vorige eeuw herontdekt door Hans Pancherz en het gebruik ervan wordt door hem en medeauteur Ruf sterk bevorderd. Met de ondertitel 'research based clinical management' beogen zij een wetenschappelijke basis te geven aan de indicatie en het gebruik van het Herbst-scharnier bij de correctie van Klasse II-malocclusies.

Aan de hand van de beschikbare literatuur wordt de lezer op overzichtelijke wijze door 26 hoofdstukken gevoerd. Allereerst worden de historie van het apparaat en de dentoskeletale kenmerken van een Angle Klasse II besproken, waarna de spots op het Herbst-scharnier worden gericht. Bijna alle denkbare aspecten van ontwerp en toepassing worden besproken. Ook de theoretische onderbouwing van het werkingsmechanisme wordt, met de beschikbare literatuur als referentie, doorgenomen. De grote hoeveelheid literatuur is ook meteen de zwakte van het betoog. Alle beschikbare literatuur wordt aangedragen waarbij weinig kritisch wordt gekeken naar de kwaliteit van de artikelen. In een review uit 2007 van Barnett et al (*Angle Orthod* 2008; 78:361-369) worden veel van de artikelen die door Pancherz en Ruf worden gebruikt als bewijs voor de wetenschappelijke onderbouwing geëxcludeerd, omdat in het merendeel van de gevallen een adequate controlegroep ontbreekt. Dit is de enige zwakte in een boek dat verder een zeer gedegen overzicht geeft van de (on-)mogelijkheden van het Herbst-scharnier.

Het boek is mooi geïllustreerd met vele klinische voorbeelden van behandelde patiënten. Op heldere wijze wordt aangegeven hoe en wanneer het apparaat het beste kan worden gebruikt. Mogelijke problemen en complicaties worden besproken met nuttige tips hoe deze op te lossen en te voorkomen.

Het boek is aan te bevelen aan iedereen die Klasse II-malocclusies wenst te corrigeren en daarbij het gebruik van een vastzittend functioneel apparaat niet schuwt.

H.A.J. Reukers, Nijmegen

H. Pancherz, S. Ruf

The Herbst appliance. Research-based clinical management

London: Quintessence Publishing Co. Ltd., 2008

266 bl., geïll. £ 118.00. ISBN 978 1 85097 169 6

Voorkoming van medische accidenten

De inhoud van dit boek draait volledig om het Europese Medisch Risico Registrerende Historie-systeem (EMRRH), een vragenlijst waarmee wordt beoogd medische accidenten in mondzorgpraktijken te voorkomen. Volgens de inleiding zijn de redenen voor de behoefte aan dit systeem de volgende: toename van de levensverwachting, minder snelle en korter durende hospitalisatie van chronisch zieken, behoud van de natuurlijke dentitie tot op hogere leeftijd en toename van de mondzorgconsumptie. Voorts wordt de verantwoordelijkheid van tandartsen en mondhygiënist benadrukt. In het hoofdstuk 'Overwegingen' plaatst de auteur persoonlijke kanttekeningen en gaat zij in op de kritiek die inmiddels op de inhoud van het systeem is geleverd. Die kritische geluiden zijn geuit door tandartsen, artsen, medische specialisten en juristen.

Het grootste deel van het boek bestaat uit informatie over en uitleg bij de 23 vragen van het EMRRH. Elke vraag levert naar de ernst van de desbetreffende aandoening een score op van 1 tot 4. Alle 23 vragen van de lijst worden uitputtend behandeld volgens het vaste stramien van symptomen en preventie. In de paragrafen 'Preventie' wordt instructie gegeven over de te nemen preventieve maatregelen bij een score 2, 3 of 4.

Punt van kritiek op het boek is de titel die met het woord 'voorkoming' meer suggereert dan iemand kan waarmaken. Daarnaast wordt onvoldoende benadrukt dat het EMRRH slechts een risicobepaling voor behandeling is. Voor de verantwoorde opstelling van een zorgplan is meer op het individu afgestemde informatie nodig dan alleen een door de patiënt zelf ingevulde vragenlijst. Dit geldt zeker voor patiënten die tot de groep kwetsbaren behoren.

Het boek is leesbaar en beknopt geschreven. Iedere (aanstaande) mondzorgverlener is 'verplicht' van de inhoud kennis te nemen. Dit om vervolgens gefundeerd te kunnen besluiten voor welk individu men kan volstaan met het EMRRH en voor wie het systeem te beperkt is om verantwoord een individueel zorgplan op te stellen en/of uit te voeren.

C. de Baat, Ridderkerk

L. Abraham-Ingijn

Voorkoming van medische accidenten. Het Europese Medisch Risico Registrerend Historie-systeem

Maarsse: Elsevier Gezondheidszorg, 2009

160 bl., geïll. € 29,95. ISBN 978 90 352 3044 6

Indirecte restauraties

De reeks 'Quintessentials' verschaft tandartsen-algemeen practici toegankelijke informatie. In meer dan 50 beknopte uitgaven bestrijken Britse gastredacteuren vrijwel de gehele tandheelkundige praktijkuitoefening. De voorliggende uitgave is gewijd aan indirecte restauraties. Vanwege het overzicht beperken de auteurs zich tot solitaire restauraties.

Aan de orde komen onder meer de redenen voor het falen van indirecte restauraties, de indicatie en beschrijvingen van het klinisch handelen zoals het prepareren en de oclusieregistratie. Van alle aspecten wordt een bondig en gedegen overzicht gegeven, maar door de beknoptheid ontbreken besprekingen van details waar die wel zouden worden verwacht. Dit geeft de kracht, maar ook de zwakte van het boek aan. Het is geen boek met prachtige staaltjes van tandtechniek, maar het geeft wel weer hoe indirecte restauraties in de praktijk worden vervaardigd en wat de aandachtspunten zijn. De fotografie en casuïstiek zijn navenant: duidelijk, zonder pretenties. Aan enkele zaken, zoals het stapsgewijs excaveren en de gebitsslijtage, wordt meer aandacht besteed; deze behoren tot de expertise van de schrijvers.

De auteurs balanceren op de grens tussen oudere benaderingen, zoals het gebruik van amalgaam als opbouw materiaal in combinatie met parapulpaire pinnen, en nieuwe zoals weefselbesparend handelen. Over terughoudendheid van handelen schrijven ze dat dit ook voor indirecte restauraties van groot belang is voor de prognose van gebitselementen en geven daarmee aan dat de indicatie is verschoven. De auteurs relativeren op echt Engelse wijze: ze geven bijvoorbeeld aan dat sommige tekortkomingen bijna onontkoombaar zijn bij specifieke preparaties. Dat geeft de clinicus een steuntje in de rug. Klinische procedures worden na elk praktijkgericht hoofdstuk puntsgewijs samengevat. Alleen aan gestructureerde richtlijnen voor indicaties willen de auteurs logischerwijze de vingers niet branden.

Het is een prettig leesbaar boek en zeer geschikt voor tandheelkundestudenten. Ofschoon de onderbouwing van sommige uitspraken onvoldoende duidelijk is, wordt men al lezend aangezet tot reflectie en aanscherping van het eigen handelen. De nuchterheid van de beschrijvingen sluit goed aan bij de handelingen van alledag.

C.M. Kreulen, Molenhoek

D. Bartlett, D. Ricketts

Quintessentials. Operative Dentistry 3. Indirect Restorations

London: Quintessence Publishing Co. Ltd., 2007

157 bl., geïll. £ 28.00. ISBN 978 1 85097 078 1

De mond, spiegel van gezondheid

Dit boek is geschreven door een groep Vlaamse redacteuren en auteurs van naam en faam. Het biedt in 4 onderscheiden delen een overzicht van alle onderwerpen die direct of indirect voor het verlenen van mondzorg relevant zijn. Die delen zijn: de mondholte, afwijkingen en aandoeningen, basispreventie in de mondzorg en bijzondere aandachtsgroepen.

Begonnen wordt met een hoofdstuk over anatomie dat weinig informatie geeft over de gehele mond, maar eigenlijk al direct focust op de gebitselementen. Merkwaardig genoeg wordt pas in een veel later stadium, hoofdstuk 9, het parodontium behandeld en dan direct in relatie tot parodontitis. Het laatste deel, bijzondere aandachtsgroepen, is een beetje verwarrend omdat het enerzijds gaat over mondzorg aan 'bijzondere aandachtsgroepen', bijvoorbeeld jonge kinderen, zwangeren, allochtonen, verstandelijk beperkten en kwetsbare ouderen, maar anderzijds over systemische ziekten als diabetes mellitus, hart- en vaatziekten en longziekten.

In het voorwoord schrijven de redacteuren dat de primaire doelstelling van het boek is 'allen die werken in de gezondheidssector te sensibiliseren voor een adequate mondzorg, gesteund op relevante informatie, waarbij de redacteurs gewaakt hebben over de evidentie van de gegevens'. Daarmee slaan ze de spijker op de kop. Voor dat doel is het boek uitermate geschikt, als leesboek en ook als leerboek. Tandartsen en mondhygiënisten zouden het kunnen aanschaffen als zij zelf veel te maken hebben met bijzondere patiëntgroepen, als zij onderwijs geven aan mensen van buiten de mondzorg of als cadeau voor iemand die zij willen 'sensibiliseren'. Voor henzelf is de informatie echter te basaal. Ook is het een goed 'beginboek' voor eerstejaarsstudenten tandheelkunde en mondzorgkunde.

C. de Baat, Ridderkerk

L. Martens, D. Declerck, R. Leroy, J. Vanobbergen

De mond, spiegel van gezondheid. Bijzondere aandachtsgroepen

Leuven/Den Haag: Acco, 2009

444 bl., geïll. € 54,50. ISBN 978 90 334 7398 2